

coanegra

Número 70 - Abril 90

Preu: 100 Ptes.

PREMSA
CORDA

FIRA DE SANTA MARIA DEL CAMI

1990

Día 29 d'Abril

- * Exposició de maquinària
- * Exposició de ramaderia
- * Atraccions firals pels infants
- * VII Concurs - Exposició de flors i plantes
- * IV Certamen de fotografia
- * Degustació de llet d'ametla
- * XI Premi de Pintura Vila de Santa Maria del Camí
- * VII Certamen de dibuix i pintura infanto-jovenil

- * Focs artificials el dia del firó

VOS-HI ESPERAM A TOTS!

AJUNTAMENT DE SANTA MARIA DEL CAMÍ

**PUBLICACIÓ MENSUAL
DE L'O.C.B.
DE SANTA MARIA
DEL CAMÍ**

**DEPÒSIT LEGAL
P.M. 381-1981**

EDITA

Obra Cultural Balear
de Santa Maria del Camí

EQUIP DE REDACCIÓ

Bernat Calafat Vich
Pere Josep Calafat Vich
Magdalena Canyelles Ferrer
Ramon Canyelles Canyelles
Mateu Morro Marce
Rafel Pizà Ordinas
Joan Serra Mercadal
Mateu Vich Coll

COL-LABOREN

Maria Canyelles
Josep Escobar
Francisca Mas
Margalida Sans
Miquel Sastre
Antònia Soler

PORTADA

Fotografia de Rafel Pizà

REDACCIÓ, ADMINISTRACIÓ I PUBLICITAT

Batle Bartomeu Simonet, 5
07320 Santa Maria del Camí

IMPRESA A

Informacions Llevant S.A.
Passeig Ferrocarri, 1
Tel. 55 03 28, Manacor

Els articles publicats en aquesta
revista sols expressen l'opinió dels
seus autors.

EDITORIAL

CANVIS A LA CASA DE LA VILA

La dimissió del seus càrrecs en el Govern Municipal, del regidor del PP Vicenç Santandreu, planteja una novetat a l'Ajuntament. Encara és prest per a saber-ne les conseqüències, però per primera vegada en 7 anys cap grup té la majoria en el plenari (cal recordar que el PP va obtenir la majoria l'any 1983 a través del transfuguisme de Gabriel Mesquida). D'una banda el batle i els regidors del seu partit mantenen el Govern, tots els membres de la Comissió de Govern i tots els Tinents de Batle són del PP, però de l'altra ja no poden fer guanyar els seus criteris en el plenari sense l'acord, almanco, d'un altre regidor.

Seria de desitjar un nou estil de fer les coses. Fins ara la majoria ha governat sense considerar els altres regidors. El PP s'ha dedicat a organitzar festes i excursions, però la gestió municipal ha estat molt magra i plena d'irregularitats de tota casta. Tot el funcionament de l'Ajuntament ha quedat en mans d'un grup, que ha fet i desfet ignorant crítiques i suggerències dels altres grups. Per ventura ara això canviarà, i més que mirar de quin grup és el regidor que fa una proposta, es tendrà en compte l'interès de la proposta, per ella mateixa, és a dir, si convé o no convé a la vila.

Hi ha grans tasques pendents: les aigües netes, el clavegueram, la residència, l'urbanisme, la cultura, les escoles, l'acció social... Aquestes tasques es poden realitzar amb l'aportació de tots els grups. La nova situació pot permetre un funcionament més democràtic i més compartit. Esperem que sigui en benefici de Santa Maria.

UN POBLE DESTRUÏT

Ens estan destruint el nostre poble. Entre l'autopista, el polígon industrial de Son Llaüt, la urbanització de Can Borreó, les obres il·legals en sòl rústic, la manca de respecte a l'arquitectura tradicional..., s'està canviant de cap a peus la fesomia de la nostra vila. Aviat no la coneixerem.

Unes Normes Subsidiàries absurdes, que preveuen un sòl urbà separat de la resta de sòl urbà (Can Borreó), la molt deficient gestió municipal, y la proximitat amb Palma, duen a convertir Santa Maria en un poble dormitori i amb un creixement urbanístic sense sentit, que amenaça la qualitat de vida dels santamariers.

En Marratxí tenim un exemple. L'urbanisme marratxiner és un model de desastre caòtic. Tot el terme és una gran urbanització. Un polígon industrial enorme, urbanitzacions sense cap ni cnetener, cementeris per a rics... A la llarga, però, això serà molt preocupant pel municipi, que haurà de mantenir i millorar els serveis i les infraestructures d'aquest gran creixement.

Pareix que darrera Magalluf venim nosaltres. A Marratxí ja s'ha perdut totalment la identitat, ara hem de veure si Santa Maria l'acabarà de perdre.

EN POQUES PARAULES

CONSTITUÏDA L'AFCAT

El divendres dia 23 de març es realitzà un col·loqui a l'edifici municipal sobre la problemàtica de la caça d'aus migratòries (caça de tords amb filats), comptant amb representants de la Federació Balear de Caça i el Director General d'Estructures Agràries i Rafel Moya per la Societat de Caçadors. Alhora es presentà l'Associació Federada de Caça amb Arts Tradicionals de Santa Maria (AFCAY), que pretén aunar esforços per defensar la caça amb filats a colls. Es presenta la Junta Gestora de l'AFCAT, composta per: Pep Martorell, President; Vicenç Santandreu, Vicepresident primer; Gabriel Pastor, Vicepresident segon; Tomeu Canals, secretari; Toni Ferrer, Tresorer; Pere Rosselló i Miquel Coll, vocals. Aquesta associació està integrada dins la Federació Balear de Caça, i ja agrupa a varis collers del poble. Segons l'AFCAT-local hi ha més de 60 collers al poble. Aquesta associació és la tercera que es constitueix a Mallorca, després de la de Valldemossa i la d'Alaró -aquesta agrupa a uns 360 collers-.

MIQUEL DOLÇ, PREMI SERRA D'OR DE TRADUCCIÓ

El Dr. Miquel Dolç ha estat guardonat amb el Premi Serra d'Or de traducció, per la tasca realitzada en les «Confessions» de Sant Agustí. Sota «Agustí, Bisbe d'Hipònia» el Dr. Dolç ha realitzat una important tasca d'investigació biogràfica i històrica, a més de la traducció de les Confessions per a la Fundació Bernat Metge en la col·lecció Clàssics del Cristianisme.

NORTON AL BAR SANTAMARIA

El grup rocker Norton actuà el passat dissabte dia 24 de març al bar Santa Maria, el grup oferí una bona mostra del seu repertori de rock clàssic al públic juvenil que assistí al recital en viu.

NOUS COMERÇOS

Recentment ha obert les portes al públic «EL Gran Bazar» d'edificacions singulars on era el magatzem dels taulons, allà hi podreu trobar de tot per al decoració d'interiors, sobretot antiguitats.

Nou Bar damunt la pizzeria Sa Sínia, al primer pis s'ha inaugurat un nou bar musical, i possiblement es faci la reobertura de la piscina a l'estiu. Ses dubte la zona dels hostals serà prest una zona noctàmbula els caps de setmana.

JA HAN COMENÇAT LES OBRES DE L'AUTOPISTA

I aquesta vegada ja pareix que la cosa va de bon de ver. Des del Clot de sa Terra, a Son Genovès, fins al terme de Consell, quarterades i quarterades han estat despullades d'arbres, de vinyet, de parets i de casetes. Les imatges, però, són més eloqüents que les paraules. Si les fotos no vos són suf-

AUTÈNTICA SOBRASSADA MALLORQUINA

C/. Bernat de Sta. Eugènia, 104
carretera Palma - Inca
Santa Maria del Camí
07320 - MALLORCA
Tel. 62 01 44

cients, vos proposam un itinerari «in situ», i així de pas podeu ja estrenar l'autopista. De moment és una immensa esplanada de terra des de Son Genovès fins al cementeri.; i d'allà cap a Consell, poca cosa més que un camí de carro, que xapa finques i travessa carreteres i camades. Un camí de Passatemps. Per ventura en el moment de llir aquestes retxes encara no l'han enderrocant, però segur que no estarà molt. Ho deim per si el voleu anar a veure per darrera vegada.

PROGRAMA FIRA 90

A hores d'ara no es té del tot perfilat el programa d'actes del dia de la fira. Però la nota principal serà la continuïtat: certamen de Pintura, concurs de flors i plantes, exposició ramadera i de maquinària agrícola. Novetats en quant al canvi del Certamen de Fotografia que sols serà local, en quant al Certamen de Dibuix Infantil, que es farà una excursió a fora poble -depèn del temps climatològic- per a més de pintar, gaudir de més temps d'oci, segurament es farà amb els alumnes de les dues escoles el dissabte 7 d'abril. També es vol fer una conferència de caire sanitari. No es farà l'exposició d'artesanía per la poca assistència d'artesans de fora poble. Hi haurà també les competicions esportives habituals de la lliga de bàsquet i futbol. No s'ha concretitzat res de ciclisme ni de caça. Hi haurà desfilada de la banda i venguda d'autoritats autonòmiques.

DISC SOBRE ANDREU TORRENS

L'Ajuntament té en estudi l'edició d'un disc llarg durada amb una selecció de peces del músic santamarié Andreu Torrens sota les mans pianístiques d'Andreu Bennàsser que ocuparien la cara A, a la Cara B hi haurien peces locals dels diferents grups musicals del poble. L'edició està pressupostada en unes 900.000 ptes., i l'Ajuntament cerca com subvencionar-lo. Es té previst que es presenti en públic per Santa Margalida o les festes de Setembre.

UNA CORAL A L'ESCOLA DE MÚSICA

Dins els més de 60 nins que assisteixen a l'escola municipal de música, s'ha constituït un grupet que farà cant coral, ja fa estona que assatgen sota la batuta d'Andreu bennasser ajudat pel Sr. Aguilera. Possiblement hi hagi la primícia del debut d'aquesta incipient coral per la fira, de moment és un projecte però serà una realitat. Així contarem al poble amb una nova institució musical: una coral.

GABRIEL BALLE I VICENÇ SANTANDREU, QUARTS AL CAMPIONAT DE TRUC

Gabriel Balle i Vicenç Santandreu que participaven al Campionat de Truc de Balears en representació de la Societat de Caçadors quedaren en quarta posició empatats amb tres més a la fase final, que es celebrà a Palma en una lliga intensiva de divendres i dissabte. L'entrega de trofeu i premis es realitzà el divendres 30 de març al Casino, Vicenç i Gabriel reberen un taló de 50.000 ptes. i trofeus. En aquesta ocasió els truquers santamariers han arribat ben amunt del Gran Torneig de les Balears de Truc.

A Santa Maria hi participaven dos grups ubicats a Can Beia, un del Cafè i un de la Societat de Caçadors. Les dues primeres parelles de cada un d'aquests grups passaren a una fase comarcal que els enfrontà a Alaró, amb truquers de Consell, Bunyola i Alaró. En aquesta fase queden primers Gabriel i Vicenç, amb trofeu, per la qual cosa després participaren a la fase final.

Per celebrar aquest fet, els dos camions invertiren el premi en un sopar de companyonia de tots els truquers, que es celebrà a Ca'n Beia el dia 13 de març.

REMOR COMERCIAL

Hi ha remors i en algunes ocasions obres indicatòries de nous comerços. Un bar a Can Cases -devora el forn nou-, un autoservici devora les vies del tren al Carrer Santa Caterina Thomàs, i possiblement també un autoservei a la plaça nova. En aquest inici d'any han obert més de mitja dotzena de comerços al poble.

JOAN FORTEZA CAMPINS

Instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
bombes submergides

Carrer Bartomeu Pasqual, 4 A - Tel. 62 09 39

CAFETERIA

SA PLAÇA

Plaça Nova

PER UN FORADÍ

CLOTS, CLOTETS I CLOTOTS

Aquesta fotografia és una mostra de la gran multitud de clots que hi ha a la majoria de carrers del poble, cal mirar més prim amb la pavimentació d'aquests. Prest serem com a Manacor que ja li diven ManaClot, a pentura de les piscines microscòpiques al carrer, caldrà assegurar els cotxes anticlots, perquè això sembla anar per llarg.

ESTALVI ELÈCTRIC

No sabem si l'equip governant ha decidit escurçar el pressupost municipal de la partida de despeses elèctriques, perquè hi ha molts de carrers pràcticament a les fosques o semi-a-les fosques, amb moltes faroles amb bombilles fuses. Una autèntica vergonya i deixadesa, a no ser que vulguin estalviar duros per invertir llavors en partides més grosses. La denúncia està feta, hem recollit els comentaris de molts de santamariers/eres que estan ben queixosos amb aquesta manca de llum a molts de carrers, manca de llum que ve de més de dos mesos d'enrera. Segurament, es continuarà estalviant i mentres tant podem començar a comprar piles si volem veure dos pams enfora

FERRETERIA CA'N XIC
DUES PLANTES I SOTERRANI AL SEU SERVEI
URBANITZACIÓ CAN MATÉS

SEGON TROFEU «ONES ILLENQUES»

Si dissabte dia 10 de març passàreu pels Hostals a l'hora de fer el cafè, tal vegada vos degué cridar l'atenció el fet que hi havia per allà molts de cotxes equipats amb unes antenes ben visibles. I si passàreu per la Placeta de Sa Sínia, deguéreu veure que hi havia un trui i un moviment de gent poc habitual. No es tractava d'altra cosa que el segon concurs de radiogonometria, més conegut entre els radioaficionats amb el nom de «caza del zorro».

Va ser la segona ocasió que una prova d'aquestes característiques té lloc al nostre poble, organitzada pels radioaficionats locals. I, com la primeva vegada, també va ser una prova puntuable pel trofeu «Ones Il·lenques».

Per si en aquella primera ocasió no llegíreu la crònica de «Coanegra» que en parlava, només vos recordarem que aquesta prova consisteix en trobar una emisora amagada a qualsevol punt accessible del terme municipal: emisora que llança un senyal que els participants capten amb les ràdios instal·lades als seus cotxes.

A les quatre de l'horabaixa tengué lloc la sortida dels 31 cotxes participants, amb més de 80 radioaficionats provinents d'arreu de Mallorca. I tots cap a cercar l'emisora que els santamariers havien amagat per davers Can Cabeiera, prop de Son Canals. Tots ells, uns abans que els altres, lògicament, aconseguiren l'objectiu. Els primers varen ser un equip d'Inca, els segons de Campos, i els tercers també d'Inca. O sia, que els inquers demostraren ésser bons en el curiós art de la radiogonometria.

Després de la particular emoció de la participació, i del retrobament amb amics de tota l'illa, va tenir lloc l'entrega de trofeus. A més tots els participants varen ésser obsequiats per part dels santamariers amb una olleta de fang.

Mateu Vich

DEMOGRAFIA

NAIXEMENTS

Joan Llabrés Cabot (28-02-90)

Víctor Manuel Blesa Valls (27-02-90)

MATRIMONIS

Sebastià Sureda Gelabert i Mª Esperança Cerdà Bonet (03-03-90)

Rafel Perelló Nicolau i M^a del Carme Giménez Gutiérrez (18-03-90)

DEFUNCIONS

Pedrona Genavard Serra (6-06-1909/14-02-1990)

Maria Alcina Colom (10-03-1894/08-03-1990)

PERRUQUERIA MIQUEL SASTRE

EL DARRER EN MODA PEL CABELL

*Tractaments capilars *Centre anticaiguda

**SABEM DE MODA
SABEM DE CABELL**

Bisbe Perelló, 4

Santa Maria

CASA DE LA VILA

APROVACIÓ DEL PROJECTE DE REFORMA DE LA BIBLIOTECA

En el Ple del 8 de març es va aprovar un projecte de reforma de la Biblioteca, redactat per l'arquitecte municipal Guillem Bujosa. En aquest projecte s'amplia molt el local destinat a Biblioteca, incorporant l'espai de l'actual Càmera Agrària i de la Presó. La realització d'aquesta reforma de la biblioteca era absolutament necessària, ja que el local actual és molt petit, i d'aquesta manera es podrà utilitzar millor l'espai dels baixos de la Casa de la Vila que donen al carrer Josep Calafat. El PSM va insistir que en aquesta reforma s'havia de resoldre el problema de l'Arxiu Històric, ara per ara en estat d'abandonament i desordre, per tal de fer possible la seva conservació i consulta. El PSM també es va estranyar que els serveis estiguin enmig de la nova sala de la Biblioteca.

LA 1ª FASE DE LA RESIDÈNCIA S'INCLOU EN EL PLA D'OBRES I SERVEIS PER A 1990

En el mateix Plenari es va acordar incloure en el Pla d'Obres i Serveis per a 1990 el Projecte de Reforma de la Biblioteca Municipal i la Primera Fase de la Residència per a la Tercera Edat de Cas Metge Rei. Des de la col·locació de la primera pedra (el 10 de setembre passat), a la qual hi assistí el bisbe i les primeres autoritats autonòmiques, han passat sis mesos i no s'ha fet res. En el poble és molta la gent que es demana quan es posarà la segona pedra.

En el Pla d'Obres i Serveis el Consell Insular de Mallorca financia les obres amb un 75% del pressupost, i l'altre 25% va de banda de l'Ajuntament.

EL PSM DEMANA LA CONSTITUCIÓ DEL PATRONAT DE LA RESIDÈNCIA

El grup municipal del PSM va proposar la constitució immediata del Patronat de la Residència, per tal d'impulsar les activitats necessàries per a la seva construcció, financiació i organització. Els estatuts del Patronat havien estat aprovats l'11 de maig de 1989, però de llavors ençà tampoc no s'ha

fet res. La proposta va ésser acceptada, i el batle va dir que convocaria el Consell de Sanitat per a que elegís el seu representant i es posaria en contacte amb els representants de l'Associació de la Tercera Edat.

SOLIDARITAT AMB EL TERCER MÓN

Es va debatre una altra moció del PSM en la qual es plantejava que un percentatge del pressupost municipal, que encara no està elaborat, es dedicàs a la solidaritat amb els països pobres. La majoria municipal va acceptar incloure una xifra en el pressupost, però sense establir cap casta de percentatge per tal de no fer-se a una quantitat concreta. El PSM va exposar que les institucions públiques han de donar suport a l'ajut als països pobres, per tal d'impulsar projectes concrets de caràcter sanitari, social o cultural. La proposta, tanmateix, no es va acceptar.

A la mateixa sessió es va aprovar una altra moció del PSM a la qual l'Ajuntament de Santa Maria s'adhereix a la Campanya de Normalització Lingüística, resultat de l'acord signat per les diverses institucions de les Illes Balears.

FONER
MINYO
INFANT
ESPORT

Plaça dels Hostals, 13 i 15
Tel. 62 00 48
SANTA MARIA DEL CAMÍ

GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN

CERÀMICA
CAN BERNAT

C/ BARTOMEU PASQUAL S/N
SANTA MARIA DEL CAMÍ

TELÈFON 62 01 78

DESCONTENT ENTRE ELS RAMADERS CRIADORS DE CABRES

Alguns dels ramaders dedicats a les cabres estan descontents perquè no han cobrat la subvenció de l'Ajuntament per a participar a l'exposició de la Fira de l'abril passat. L'Ajuntament havia de subvencionar 500 pessetes per animal. Alguns ramaders no han cobrat ni una pesseta, altres han cobrat sols la meitat de la quantitat compromesa. El regidor de festes, Gabriel Mesquida, va dir en un plenari que totes les despeses de Sa Fira ja havien estat pagades. Aquesta afirmació no encaixa amb el descontent d'aquests ramaders de Santa Maria.

VICENÇ SANTANDREU SURT DEL PP

El dia 14 de març el regidor, Tinent de Batle i President de la Comissió d'Obres i Urbanisme, Vicenç Santandreu, posà a disposició del batle el càrrec de President de la Comissió Informativa de Serveis, Obres i Urbanisme. En Vicenç anunciava que aquesta decisió era irrevocable, i era el fruit de la manca de diàleg i enteniment entre els membres de l'equip de govern. A la mateixa comunicació anunciava la seva baixa del PP i el seu pas al Grup Mixt, grup que estarà format per ell tot sol.

El dia 19, el batle cessà Vicenç Santandreu del càrrec de segon Tinent de Batle i nomenà Bartomeu Cañellas per a aquest càrrec i Rafel Mesquida com a tercer Tinent de Batle. També cessà Vicenç Santandreu de la Comissió de Govern i nomenà en el seu lloc Rafel Mesquida. El batle assumeix la Presidència de la Comissió Informativa de Serveis, Obres i Urbanisme.

EN UN PLE MOLT TENS EL PP PERD DUES VOTACIONS

En el Ple del dia 22, el batle va informar de l'escrit de Vicenç Santandreu, i la seva decisió d'incorporar a la Comissió de Govern a Rafel Mesquida. En Mateu Morro del PSM va exposar que l'elecció d'un altre membre del PP per a la Comissió de Govern no tenia sentit, sobretot quan el PP ja no té majoria en el Ple, i que era molt més democràtic negociar amb tots els grups una nova composició de les Comissions i de la Comissió de Govern. En Mateu Morro va dir que aquesta era la postura de sempre del PSM, que tots els grups representen una part del poble, i per tant tots han de participar en el govern municipal.

El batle, acte seguit, va proposar el canvi del Depositari, substituint en Vicenç Santandreu per una funcionària. N'Antoni Santandreu del PSOE va expressar la seva disconformitat, ja que no hi havia cap raó sòlida per aquest canvi, en no esser el fet que en Vicenç s'ha donat de baixa del PP, però que és el Plenari el que ha d'elegir el depositari no el PP. A aquesta postura s'hi identificaren tots els altres grups municipals, a excepció del PP. Es passà a votació resultant rebutjada la postura del batle. Per tant en Vicenç Santandreu segueix de depositari.

A partir d'aquí, en una clara demostració de nerviosisme i de no estar avesat a compartir les decisions amb els altres grups, en Pep Estarells va perdre els papers del tot, omplint el plenari de desqualificacions i judicis innecessaris sobre els

altres regidors. Realment el batle no va saber encaixar la seva situació de cap d'un grup minoritari. Es va demostrar que sense el «rodillo» de la majoria s'han de donar raons i arguments, i convèncer és més difícil que vèncer. Mentre el batle protagonitzava aquest espectacle de crispació i de no acceptació de la realitat, tots els altres regidors del PP romanien muts, sense dir-ne ni mitja.

S'ha de dir que aquest ha estat un dels pocs plenaries als quals hi ha assistit públic. Alguns dels assistents comentaren que el ple els havia agradat, però que havien quedat sorpresos per la intolerància i els nirvis del batle. N'hi havia que deien: «i tots els plens són així?». Alguns regidors de l'oposició digueren que n'hi havia hagut de pitjors.

EL PP S'OPOSA A QUE ELS URBANITZADORS DE CAN BORREO CEDEIXIN A L'AJUNTAMENT ELS TERRENYS QUE OBLIGA LA LLEI

El segon torçabraços es va donar a l'hora de discutir l'aprovació inicial del Projecte d'Urbanització de Can Borreo. I el PP va tornar perdre per goleada. Una goleada que li queia damunt com una arruixada d'estiu, inesperada, després de set anys de fer i desfer al seu gust.

Com és sabut a Can Borreo ja hi ha un Pla Parcial aprovat, d'acord amb les Normes Subsidiàries. Ara es tractava d'aprovar el Projecte d'Urbanització, que entre altres aspectes determina les cessions que han de fer els urbanitzadors al poble (per a infraestructures -depuradora-, zona verda, aparcaments, equipaments socials i culturals i cessions obligatòries de 10% de l'aprofitament mig).

A la Comissió Informativa havien sortit alguns dubtes sobre la depuradora i el pla de reguiu amb les aigües residuals. Però el problema aparegué a l'hora de discutir les cessions obligatòries dels urbanitzadors. Mateu Morro del PSM va fer constar que en el projecte d'urbanització no se cedia a l'Ajuntament el 10% de l'aprofitament mig, de la manera com preveu la llei. Els urbanitzadors sols cedeixen 370m², i en falten 203 per arribar al 10%, que en sòl urbanitzable significaria una extensió de 1.226 m² de sòl. Aquests terrenys, valorats pels mateixos urbanitzadors en uns 12.000.000 de pessetes no se cedien al poble.

En lloc d'aquests terrenys els urbanitzadors cedeixen els dos pous, que valoren, a partir d'un càlcul del valor de l'aigua que s'hi pot extreure, en 27.922.500 pessetes. Tant el

PSM, com el PSOE i el CDS, consideraren que els dos pous ja s'havien cedit quan s'acceptà modificar les Normes Subsidiàries declarant un sòl rústic com a urbanitzable. Els dos pous haurien servit primer per transformar un sòl rústic en urbà, i després per a no aportar a l'ajuntament els trasts que la normativa obliga. **El negoci era redó.**

El batle Pep Estrelles es va enrocar en no acceptar el criteri del PSM, PSOE i CDS de demanar el 10% de l'aprofitament mig. L'argument del batle era la utilitat dels pous per solucionar el problema de l'aigua, i el gran favor que ha fet al poble en Damià Estelrich (el propietari de Can Borreó, conegut especulador i urbanitzador), cedint els pous i llevant les granges que feien mala olor.

El to del Plenari va anar cobrant graus. Ja que el batle no volia entrar en raons de cap manera. Bé li explicaren que l'especulador Damià Estelrich havia fet el negoci del segle convertint uns terrenys que valien poc en uns terrenys urbanitzables, i que **els dos pous estaven més que pagats.** Bé li explicaren que la cessió del 10% de l'aprofitament mig és la que obliga la llei. No hi havia manera. Es va recordar que en el cas del Polígon de Son Llaüt s'havien exigit les cessions obligatòries, i que no es podia aplicar la llei a uns i als altres no. Però la defensa dels interessos d'en Damià Estelrich es va convertir en una obsessió per al batle.

En Pep Estrelles, amb una mostra de molt mal gust, va retreure a Joaquim Morales que la urbanització de Can Borreó s'havia previst quan ell era el batle, i que ara canviava d'opinió. El batle intentava confondre i embullar, ja que el que es discutia no era la urbanització de Can Borreó sinó el compliment de la llei respecte a les cessions obligatòries.

N'Antoni Santandreu va demanar que es votàs un vot particular que ell havia manifestat a la Comissió Informativa en el sentit de renegociar el projecte d'urbanització, amb la inclusió de totes les cessions obligatòries al municipi. Al final, la proposta de renegociar el Projecte incloent els terrenys de cessió obligatòria a l'Ajuntament, va comptar amb sis vots (PSM, PSOE, CDS i Grup Mixt) contra cinc (PP).

Lavors el batle encara volia tornar fer una altra votació per aprovar fort i no et moguis el Projecte d'Urbanització. Se suposa que amb l'infantil pretensió de posar entre l'espasa i la paret en Joaquim Morales i en Vicenç Santandreu, obligant-los a votar contra una urbanització que ells accepten (si se cedeixen els terrenys que toca). La secretària va haver de dir que si s'havia votat que s'havia de renegociar no es podia aprovar el Projecte d'Urbanització. I ho va haver de dir tres o

quatre vegades perquè el batle no hi volia entrar, no ho entenien.

Al final, idò, s'haurà de parlar amb en Damià Estelrich per a concretar el 10% de l'aprofitament mig que correspon al poble, i n'Estelrich l'haurà de cedir, com és lògic i legal. No se li haurà fet cap impertinència ni cap injustícia, la impertinència s'hagués fet al poble renunciant a les cessions obligatòries preceptives.

CONTENCIÓS MOYKAL

Degut a la inundació d'uns baixos del local de la fàbrica MOYKAL, de Joaquim Morales, s'ha donat un plet entre l'industrial (i regidor del CDS) i l'Ajuntament. Curiosament, el misser que ha defensat els interessos municipals ha estat Tomàs Martorell, germà de l'antic secretari Francesc Martorell.

La defensa de l'Ajuntament no ha evitat la sentència favorable a MOYKAL, a la qual se li hauran de pagar 1.941.895 pessetes, pels danys causats en el gènere depositat, ja que es considera que la inundació va esser responsabilitat de l'Ajuntament, per no tancar l'aixeta de la troneta quan tocava.

Per al PP es tractava d'apel·lar la sentència pel valor moral d'aquest fet. El PSM va demanar un informe jurídic per a saber si existia cap fonament per a fer guanyar l'apel·lació, i no s'encaria encara més la indemnització a Moykal. El PSOE va esser partidari d'anar a un acord entre les dues parts.

L'Ajuntament -s'havien absentat Joaquim i Santiago Morales (germà d'en Joaquim) del Ple- va acordar apel·lar la sentència per 6 vots a favor (PP i Mixt) i 3 abstencions (PSM i PSOE).

fusteria

Bartomeu Canyelles Rubí

TREBALLS DE FUSTERIA EN GENERAL

Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80

qualitat balear s.l.

**DISTRIBUIM ELS LICORS DE SANTA MARIA
I ELS VINS DE BINISSALEM**

Rei Sanxo, 3

Tels. 14 00 17 - 62 01 66

José L. Ferrer
FRANJA ROJASA
Cañellas
DESTILERS DE SANTA MARIA

MAGATZEM DE MATERIAL
DE CONSTRUCCIÓ

JOAQUIN ESTESO

CARRER DE L'ESGLÉSIA

«LA MEVA DECISIÓ POT POSSIBILITAR UNA ENTESA MÉS AMPLA»

És prou sabut a dins el poble que el tinent de batle Vicenç Santandreu va presentar la seva dimissió dels càrrecs de president de les Comissions de Serveis i d'Obres i Urbanisme, a la vegada que es va donar de baixa de militància al Partit Popular. Per a què fos ell mateix qui ens explicàs els motius i les circumstàncies d'aquesta dimissió, que trastoca el mapa polític municipal, Coanegra va anar a parlar amb ell.

- Ens agradaria que ens explicassis les raons que has tingut per prendre aquesta decisió.

- La raó bàsica és la que explic a la carta de dimissió; és la falta d'entesa i diàleg entre els membres de l'equip de govern. No de tot el partit, sino de l'equip de govern, perquè jo al partit hi tenc grans amistats, i no hi tenc res a dir.

- Quan parles de l'equip de Govern, et refereixes a tot l'equip? al batle en concret?.

- No, al batle no. Això ho puc dir ben fort. Precisament qui m'ha frenat de prendre aquesta decisió, d'un any i mig o dos cap aquí, ha estat el batle. Són altres membres de l'equip de govern que han provocat això. El batle és indirectament responsable per permetre les ingerències d'altres membres damunt el meu terreny.

La determinació que he pres s'ha produït pel fet que moltes gotes vessen un tassó. Jo som un gran encaixador, no m'ha vessat un tassó, ha estat un cossi!, han estat moltíssimes d'anècdotes, en podríem omplir revistes. De fet, puc dir que el batle n'estava enterat, perquè en certes ocasions n'havíem parlat plegats. Jo li havia demanat si tenia disponibilitat per pegar un «cop de timó» amb el tema que cadascú se'n cuidàs de lo seu, i ell sempre havia dit que sí. Però sempre hi havia les anècdotes i les trepitjades de terreny.

- Quan dius ingerències, a què et refereixes?.

- Si cada president de comissió té competència a una àrea, jo vull acomplir la meva. No puc acceptar de cap manera que un altre que tenguí un altra competència vulgui assumir decisions damunt la meva, i jo a això li dic una trepitjada de terreny. I se n'han produïdes moltes.

A vegades, per posar un exemple, m'ha vengut qualcú a demanar què ha de fer per posar un comptador d'aigua. I jo tenc molt clar que no és una competència meva, llavors jo he dit a la persona que m'ho havia demanat que anàs a parlar a tal domicili amb tal persona, que és el responsable del tema de l'aigua. Això sempre ho he tingut molt clar i ho he respectat; ara bé, crec que altres no poden dir lo mateix.

- Vols dir que amb tu no han fet lo mateix?.

- Crec que no. Per exemple, a mi m'havien confiat l'àrea de Serveis, i això passa per la responsabilitat de contractació, almanco temporal, de persones per fer algunes feines per l'Ajuntament. Idò a vegades s'ha contractat gent i jo no m'he enterat. Són petites anècdotes.

- Creus que hi ha un «batle a l'ombra»? Qui té el poder efectiu dins l'Ajuntament?.

- Evidentment el batle és el batle, passa que a vegades, perquè li falta temps, per donar més facilitat, amb bona voluntat, ha deixat un poc de mans allò que altres companys

d'equip poguessin decidir. Pentura tal vegada qualcú ha decidit per ell; jo crec que de totes maneres li han consultat, però a en Pep sempre li han fet els gols que han volgut. És un gran batle, una gran persona, però tan bona que no ha sabut dir mai que no a res. La massa bona voluntat de voler col·laborar, comporta que l'equip que té al costat pugui decidir més de lo que podria decidir.

- Ha estat això que ha permès aquestes interferències i aquesta falta de diàleg?.

- Estam en democràcia, però jo crec que a En Pep li ha faltat esser un poc dictador, en el sentit que en un moment donat hauria d'haver duit més per la retxa als seus «braços drets». I jo m'hi vull incloure. Jo no he tingut mai cap problema amb ell.

- Amb altres paraules, ha faltat coordinació, tal vegada?.

- Crec que molta, però vaja, lo que ha imperat és la co-mandera. Tot això és la conseqüència no d'un dia, és una provocació no vull dir contínua, però sí esporàdica, durant un any i mig o dos; i arriba un moment que se fa impossible seguir.

L'única cosa que cerc amb aquesta decisió, que quedi clar,

és millorar el funcionament municipal del poble. Per això ho he fet, i ho intentaré.

- De quina manera se milloraria? Que un membre de l'Ajuntament deixi el PP desbarata l'esquema que hi havia fins ara. Fins a quin punt això pot millorar la governabilitat del poble?.

- La meua decisió pot possibilitar una entesa més ampla en quant a un diàleg entre les altres forces polítiques, que estaven més marginades. Amb aquesta mesura puc col·laborar a un diàleg entre la part que era equip de govern, que ara està en minoria, i l'oposició. Vendria a igualar unes forces, i jo passaria a ser com una «bissagra». Jo vull col·laborar entre les dues forces.

Quan es produeix una situació com la que s'ha produïda, qualsevol Ajuntament passa per un període d'entesa forçada. Pens que no es tracta de tirar a un racó als que, en teoria, havien col·laborat amb jo, ni tampoc abraçar l'oposició. Els partits de l'oposició poden tenir, i tenen, coses molt bones. Jo les puc acceptar i donar suport, davant el fet que per sistema se donassin els vots en contra. Igualment l'anterior equip pot proposar temes que a mi me poden parèixer bons, i també els puc donar suport, per què no?. Jo no posaré pegues a qualsevol projecte que sigui conforme amb les meves idees, sempre que estigui d'acord amb el bé del poble.

- Penses que des de fora del PP pots seguir responent davant la gent que va depositar la seva confiança a tu entre altres?.

- Vull assumir que moltes persones quedaran defraudades per la meua decisió, però també he d'assumir que moltes persones, moltes, que havien quedat defraudades per l'actuació de segons quins membres, perquè no pensaven que fossin així, ara veuran bé la meua decisió, pensant que la cosa ara anirà equilibrada i pentura pot funcionar millor.

- A més de la falta de diàleg de què has parlat, en la gestió municipal hi pot haver hagut qualche cosa que t'hagi fet prendre aquesta decisió. Estàs d'acord amb la gestió duita fins ara?.

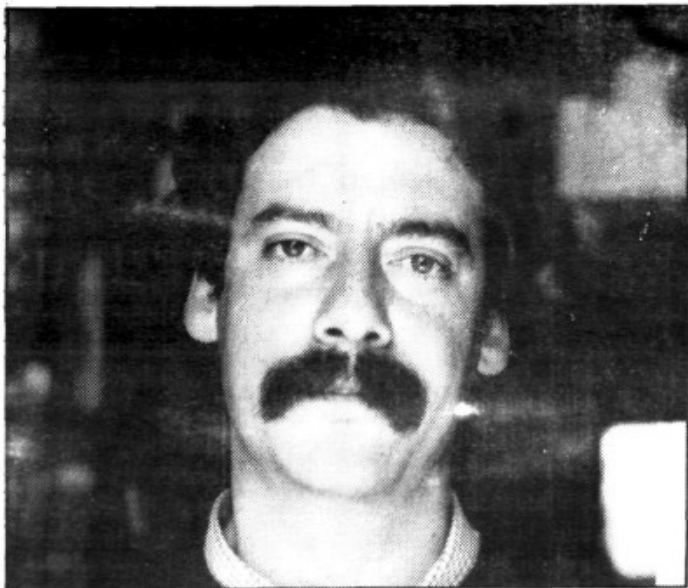
- Sí, sí. Més que res, repetesc, ha estat lo que he manifestat abans, les ingerències i les trepitjades de terreny.

- Està relacionat tot això amb les teves divergències, que són del coneixement públic, amb dos o tres regidors de la majoria municipal?.

- Bàsicament se refereix a tot això, sí.

- Ja has tengut contactes amb l'oposició?.

- Qualcuun, però no vol dir que siguin per fer acords amb ells. No hem parlat de fer cap front contra el PP, de moment no hi ha res.

- És possible que n'hi hagi?.

- Jo estic disposat a fer feina pel poble i per l'Ajuntament, i si no he tengut oportunitats darrerament amb el PP, les cercaré a través del grup Mixt.

- En col·laboració amb altres grups?.

- Per què no? tot és possible. No sé com, però no ho descart. No estic tancat a col·laborar ni amb el PP i tot.

No descart que hi hagi una recomposició del funcionament intern de l'Ajuntament, tenint en compte també el PP. Però no estic per una moció de censura, no hi entraré, entre altres coses perquè en aquests moments seria contraproduent.

- A quina recomposició et refereixies? les Comissions Informatives?, la Comissió de Govern?.

- La Comissió de Govern no, ja que per llei té una composició que dicta el batle. Però a part d'això hi ha altres competències que sí tal vegada sí que se podrien mirar... delegacions, Comissions Informatives. No crec que per ara es poguem parlar, pentura el mes que ve ja sí. Crec que convé recompondre les Comissions. De quina manera? no ho sé. Supòs que hi haurà ofertes i contraofertes.

- Ja has rebut ofertes del PP?.

- No.

- Creus que s'haurà de seure tothom, de tots els partits?.

- Crec que seria interessant. Si no se fa una recomposició no pot funcionar de cap manera. Crec que és necessari.

Bernat Calafat

Mateu Vich

Sa Perxa

tota casta d' embotits,
formatges i patés
pollastres a l' ast

Tel. 62 11 17

LLORENÇ SANS

Reis Catòlics, 59 4.ª - 1.^a

Telèfon 24 68.74

Palma de Mallorca

Instal·lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal·lacions BOMBES
SUMERGIDES

Carrer Casasnovas, 21

Telèfon 62 06 02

Santa Maria del Camí

«UN REGIDOR QUE DEIXA EL PARTIT SE N'HAURIA D'ANAR A CA SEVA. NO PENS INICIAR CONVERSACIONS AMB L'OPOSICIÓ»

Ens posàrem en contacte amb Josep Estarelles com a Batle i portaveu del PP, perquè valoràs les conseqüències de la dimissió del PP de Vicenç Santandreu i el seu pas al nou Grup Mixt a l'ajuntament.

- Quina valoració fas d'aquesta actuació de l'ex-tinent de Batle d'Urbanisme?.

- Negativa, ja que la majoria de la població confia en la llista del PP, i això és un frau a l'electorat, pens que no es pot jugar amb l'electorat, no estic gens d'acord amb la legislació que permet el transfuguisme. Crec que quan un regidor o polític abandona el partit pel qual ha estat votat, hauria de deixar l'escó i anar-se'n a ca seva i en pau! Em sembla una actitud immoral davant els electors i poc ètica.

Per altra part en Vicenç m'havia expressat varies vegades durant aquest darrer any i mig, la seva possibilitat de dimissió, no ha estat una cosa inesperada. Hi ha notòries divergències i conflictes amb dos companys de l'equip de govern, de tal manera que les últimes comissions de govern eren molt tenses i violentes, era molt desagradable. Jo intentava calmar els nirvis i refredar. Vicenç sentia que aquests dos regidros li trepitjaven el terreny...

- Fins a quin punt? I no hi havia diàleg i enteniment entre el mateix equip de govern?.

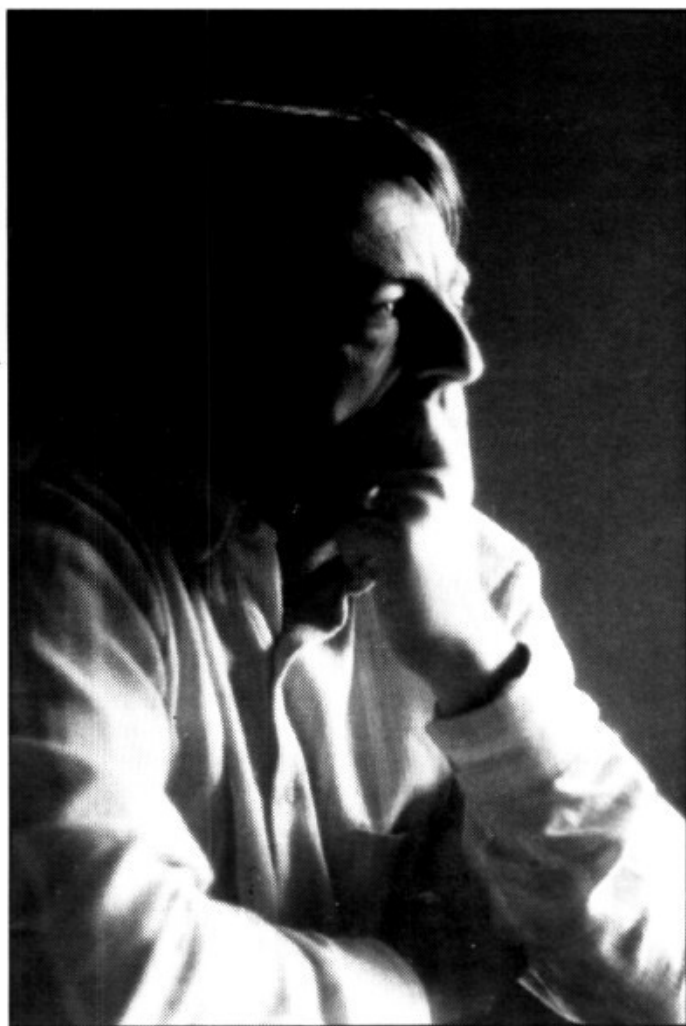
- En Vicenç tenia el seu terreny molt tancat, i ningú hi podia entrar per res, i no toca ser així, se n'ha de poder parlar, i ell no era massa obert al diàleg. D'altra part, crec que més que no era una qüestió tant de trepitjar el terreny, com de cubrir forats que ell deixava per desatenció, la Comissió d'Ombres gairebé no s'ha reunit, i és la que ell presidia. D'altra banda els enfrontaments clars entre dos regidros i en Vicenç feien impossible el diàleg entre ells.

- Ara el PP està en minoria a l'Ajuntament. Quines perspectives hi ha cara a aquest any que queda abans de les properes eleccions?.

- No conec la postura de Vicenç al grup Mixt, em consta que hi ha hagut contactes amb l'oposició, sobretot pel resultat de la nostra proposta de nou dipositari que fou derrotada a l'últim plenari. Ara bé, el poble al 1987 confia majoritàriament amb el PP, per això no iniciaré conversacions per pactar la tasca de govern, ara sí per temes urbanístics o importants com pot ser el pressupost a etc. No acceptaré un canvi dràstic a les Comissions informatives, ni a la Comissió de Govern. No pens iniciar contactes amb l'oposició. A més si l'oposició inicia una política de desgastament, d'obstrucció, o de no deixar governar per les bones... jo no estic aferrat al càrrec, no em feria reparo, bé sí que me'n faria, però presentaria la dimissió, sempre podran cercar una persona que els agradi més...

- Segons les declaracions a El Dia 16 del regidor transfuga hi havia enfrontaments amb tu?.

- No és veritat, les meves relacions amb en Vicenç sempre

han estat cordials. Ja he dit que des de feia temps em comentava la seva voluntat de presentar la dimissió per no poder aguantar més les actuacions de dos regidros cap a ell, sempre vaig dir-li que el millor era que se n'anàs a ca seva. El mateix dissabte en Vicenç em cercà per dir-me que el que deia el Dia 16 no era veritat, i que l'enfrontament era amb dos regidros i que el batle era indirectament responsable per haver-ho permès. Altres membres del PP més impulsius pensaven que se n'hauria d'haver anat abans, sempre he intentat que no es rompès la corda, però...

- Però, aquest no és el primer cas de transfuguisme, de traïdonar a l'electorat a Santa Maria?.

- No, però en l'altra ocasió va contribuir a la governabilitat de l'Ajuntament i aquest pot conduir a què sia ingovernable. El transfuguisme no m'ha agradat mai, un ha de ser coherent amb el partit que s'ha presentat, defensar aquest pensar i no baratar...

RUMORS DE MOCIÓ DE CENSURA

Han circulat pel poble algunes especulacions apuntant la possibilitat de la presentació d'una moció de censura. No hi ha dubte que en aquest sentit la iniciativa hauria de correspondre en principi al principal grup de l'oposició: el PSM. Fonts properes a aquesta candidatura ens han informat que els nacionalistes pràcticament ni tan sols s'han plantejat la perspectiva d'entaular una moció de censura. La teoria d'aquest grup és que el PP ha de seguir governant ja que segueix essent la força majoritària, però al mateix temps valoren positivament que no hi hagi una majoria absoluta a l'Ajuntament perquè pensen que això afavorirà la participació d'una oposició fins ara condemnada a exercir només el dret a la protesta. Sense entrar en judicis de valor en relació a la recent crisi dins el PP per considerar que és un assumpte intern d'aquest partit, el PSM pensa insistir en allò que ells anomenen «oposició constructiva» confiant en què passi aviat la crispació que actualment es respira a l'Ajuntament i s'inauguri un període de diàleg entre totes les forces polítiques.

GUILLEM COLOMAR

CADA DIUMENGE A SA PLAÇA

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"

cafeteria - bar Comerç

local climatitzat
gelats - refrescs - tapes
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29

OPINIÓ

DE TRANSFUGUISMES

SALVATGES I ALTRES MISÈRIES

En els darrers temps el transfuguisme s'està posant de moda en la política arreu de l'Estat Espanyol. És un fenomen que sembla anar paral·lel a la crisi de valors morals que amenaça la classe política i la societat en general.

A la nostra vila acabam de viure el segon cas de transfuguisme en la història democràtica de l'Ajuntament i, com tots els transfuguesmes, el fet resulta de difícil justificació ètica, perquè en l'actual sistema electoral de llistes tancades (un sistema, per cert, ben poc democràtic), si un senyor discrepa dels seus correligionaris de candidatura el que hauria de fer és, independentment de denunciar i criticar el que cregui oportú, retirar-se i deixar pas a un altre del mateix grup, per tal de què fos respectada la voluntat popular manifestada a les eleccions.

La primera conseqüència és que el Partit Popular ja no podrà disposar de la total capacitat de maniobra que ha vengut disfrutant en els darrers set anys. L'exercici de l'autocrítica els hauria de fer entendre que la culpa d'aquesta situació no la té només un regidor empipat que ha trencat la disciplina, sinó que la culpa la té també la política d'intrigues que duen a terme des de fa set anys els responsables de la majoria municipal. Una política que defensa més determinats interessos individuals que no els interessos col·lectius de la comunitat ha tengut una conseqüència en certa mesura lògica: que un membre de la congregació s'ha separat obeïnt, precisament, el seu interès individual. En el fons el Partit Popular de Sta. Maria s'ha de beure ara el verí que ells mateixos havien preparat.

Però no tot són conseqüències funestes en aquest lamentable afer. Curiosament, hi guanyarà la democràcia. La totalitària visió del poder (exceptuant algun detall del batle) que ha caracteritzat la majoria municipal quan era absoluta haurà de cedir probablement a una major participació de totes les forces polítiques que varen obtenir vots a les passades eleccions. Almanco a partir d'ara els santamariers que votarem PSM, PSOE o CDS l'any 87 sabrem que el nostre vot també va ser útil. Només per això ja val la pena que s'hagi armat tot aquest guirigall, no us sembla?

Un observador

passatemps
articles per a esports

futbol, bàsquet,
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

LORD LATYMER: UN AVENTURER ENTRE LES PLANTES

-A l'Anglaterra de l'Edat Mitja quan un senyor feia una cosa fantàstica en favor del Rei, aquest l'anomenava Lord. Fins fa devers cent anys ésser Lord a Anglaterra era gairebé com ésser un déu, però actualment només és útil per aconseguir una bona taula a un restaurant.

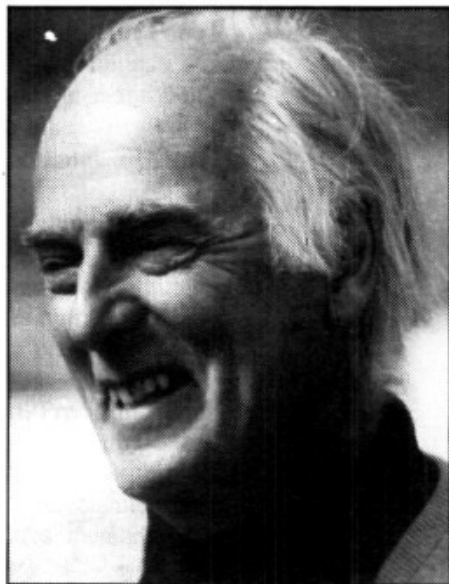
Qui s'expressa d'aquesta manera, fent una demostració d'humor anglès, és Hugo Lord Latymer, l'home que fa 23 anys va triar Santa Maria per establir un viver de plantes que es pot qualificar d'empresa modèlica i una de les més importants i significatives de la nostra vila: «Hortus».

El trajecte que un bon dia, fa 23 anys, lligà aquest home, nascut a Londres l'any 1926 en el si d'una aristocràtica família britànica, amb Mallorca, és ple de vicissituds no alie-

«Actualment ésser Lord a Anglaterra només serveix per aconseguir una bona taula al restaurant»

nes al mateix caràcter aventurer del personatge. Per tal que ens ho expliqui una mica l'hem anat a veure, però abans de res li demanem que ens il·lustri sobre el seu títol nobiliari, perquè hem de reconèixer que aquesta és una de les matèries en què som uns perfectes ignorants.

-El títol de Lord equivaldria al de baró. N'hi ha uns quatre-cents a Anglaterra i la principal particularitat dels

Latymer és que el títol també pot recaure en una dona de la família sempre i quan hi hagi un acord sobre quina és la més adequada per rebre'l. En el meu cas vaig heretar el títol per la via de costum, en morir el meu pare i ésser jo el seu primogènit.

-I deveu tenir un castell envoltat de prades a Anglaterra...

-Justament, no. Fa molts d'anys que la meua família no té residència fixa, cosa que hem de considerar una sort perquè significaria una gran responsabilitat. En els temps que corren haver de mantenir un gran casal amb moltes famílies que en depenen des de fa generacions suposaria uns grans maldecaps, en gran part per culpa dels impostos. Per això a Anglaterra existeix una societat

benèfica, eximida d'impostos, que gestiona les grans finques de l'aristocràcia en règim obert.

-Lord Latymer va anar a escola a Eton coincidint amb el període de la Segona guerra mundial.

-No vaig enterar-me gaire de la guerra. Aixímateix caigueren un parell de bombes prop d'on jo estudiava, però sense èxit. Va ser en aquesta època que vaig començar a interessar-me per les coses de la naturalesa i vaig ésser Secretari de la Societat d'Història Natural. Prop d'allà on estudiava hi havia uns extensos terrenys dedicats a l'evaporació d'aigües brutes i allà vaig passar-hi llargues hores interessat especialment en l'ornitologia. De llavonces a ençà les males olors ja no m'impressionen en absolut, perquè en aquell indret m'hi vaig avesar prou.

«La vida militar és massa terrible en temps de guerra i massa avorrida en temps de pau»

Somriu, sorneguer, abans de continuar el seu relat amb un cert aire de distanciament envers la història de la pròpia vida, com si no donàs gaire importància a allò ja viscut, que va narrar amb un cert esquematisme.

-En sortir de l'escola vaig ingressar als Grenadier Guards, una mena d'Acadèmia Militar d'on havia de sortir amb el diploma d'oficial de tancs disposats a

GALERIA CA'N BRAHÓ

MARCS
QUADRES
MOTLURES

Quarter V'
Tel. 62 01 26

NIELS NORGAARD

Estudi
fotogràfic

**Llorenç
Frontera**

Plaça Hostals, 44
SANTA MARIA DEL CAMÍ

Tel. 14 00 52

«Un bon dia vaig decidir que no em volia passar tota la vida darrera una taula amb dos telèfons»

participar directament en la conflagració europea que es desenvolupava aleshores, però just quan vaig obtenir aquest títol la guerra es va acabar, de manera que vaig ser destinat a Alemanya formant part de les forces d'ocupació. Aquest va ser un període ben trist, perquè els alemanys passaven molta gana i ens estava prohibit de fraternitzar amb la població. Després de passar per Berlín, Lübeck i el Rur, vaig tornar a Anglaterra al cap de tres anys.

-Per seguir la carrera militar?

-No. Aleshores ja havia reflexionat que la vida militar és massa terrible en temps de guerra i massa avorrida en temps de pau. Disposava d'una beca per anar a Oxford a realitzar estudis de Ciències Naturals però em vaig veure ja una mica massa fet per tornar a la vida d'estudiant, de manera que vaig posar-

me a treballar en un banc d'inversions mercantils a Londres, on manejàvem molts de diners. Era una feina ben interessant, però arribà un dia en què vaig plantejar-me si realment volia passar la resta de la meua vida darrera una taula amb dos telèfons, i com que la idea no em seduïa la meua dona i jo prenguérem el nostre vaixell i ens plantàrem a Austràlia, terra que suposàvem ens oferia bones oportunitats, però no ens va agradar i quatre o cinc mesos més tard venguérem a Mallorca.

-Què us hi va portar?

-La meua dona Jyntey tenia un amic que vivia a Aucanada i ens va oferir una casa prop de la mar. Ens va agradar i decidírem de quedar a l'illa.

-Va ser aleshores que obríreu el negoci de «Hortus» a Santa Maria?

-No. De tot d'una vaig dedicar-me al negoci immobiliari, però no em va agradar gaire: massa competitiu. De manera que vaig pensar de dedicar-me a les plantes, això fa 23 anys, i fins ara.

-Què us va fer triar la nostra vila per establir-nos?

-Sobretot necessitàvem bona aigua en

abundància, i també la relativa proximitat de la ciutat i de l'aeroport. La veritat és que el negoci no ha parat de créixer cada any, amb la inestimable tasca del meu soci en Jaume Torrens, que arribà mig any després d'obrir el negoci. I això que de tot d'una era gairebé més un «hobby» que un veritable negoci. El cert és que actualment emplem a vint-i-cinc treballadors i formam una gran família on procuram que tothom estigui content. El més important és que la gent disfruti, no vos pareix? Aquí sempre tenim un somris a punt i la nostra tasca és hermosa perquè consisteix en enverdir el món, que està tan mancat de clorofila. I la clorofila és la base de la vida.

«No m'agradà dedicar-me al negoci immobiliari: resulta massa competitiu»

-De manera que heu trobat a Mallorca el tipus de vida que buscàveu...

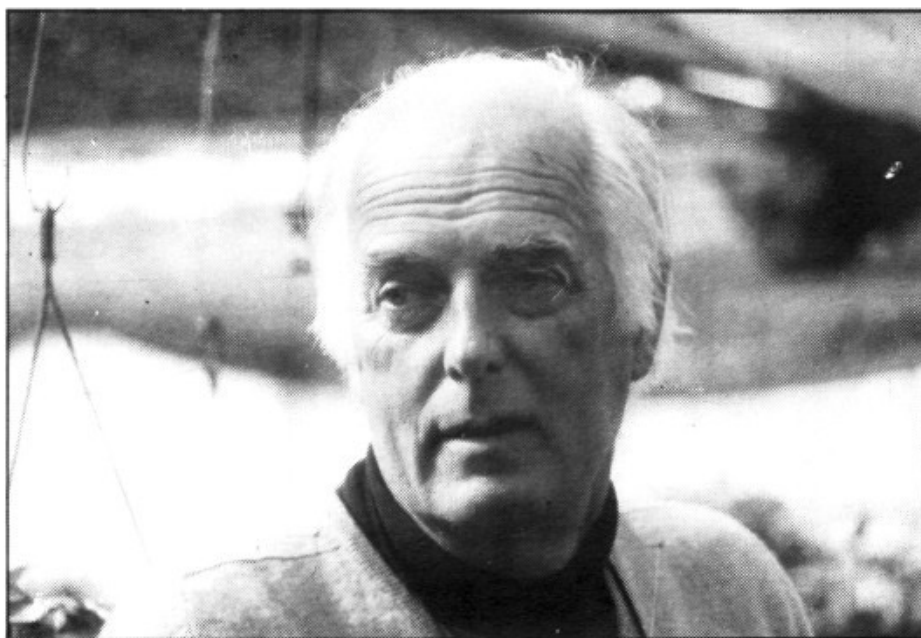
-Amb un parèntesi de cinc anys al Carib.

-Com és això?

-Tres o quatre anys més tard d'haver arribat a Mallorca, quan ja tenia el negoci de «Hortus» funcionant sense gaire problemes, un amic meu propietari d'una illa a l'estat de San Vicente, al Carib, em va proposar d'anar-hi en qualitat d'administrador, de manera que na Jyntey i jo prenguérem una altra vegada la nostra barca i ens anàrem cap allà. L'illa en qüestió tenia una extensió aproximada de dos per tres quilòmetres de superfície, i rep el nom de Mustique a causa de la immensa quantitat de moscards que l'habiten.

-Rellamps! I tenia altres habitants, apart dels moscards?

-Un centenar de negres. Quan havia d'anar a la capital del país, situada a l'illa major de l'arxipèlag, havia de deixar sola la meua dona amb els negres...

TALLERS T & B

-Reparació d'automobils en general
especialitat en SIMCA i CHRYSLER
servei de grua
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

Centre de reconeixement
mèdic psicològic
per a permisos de conduir
i llicències d'armes

DIMARTS I DIVENDRES DE 20 A 21 HORES

Recordi que ha de dur: - D.N.I.

- 1 fotografia

- lents correctores, si n'usa

Plaça Caidos, 3

Tel. 62 04 15

«El món està mancat de clorofila»

-No devíeu gaudir de les comoditats pròpies de països més desenvolupats...

-Sobretot de tot d'una perquè no teníem electricitat ni coses similars. Però el més terrible era la lluita contínua contra els moscards. Resulta que l'illa estava plena d'uns crancs de terra que practicaven un orifici al terreny fins que arribaven al nivell de la mar, potser a dos o tres metres de profunditat respecte a la superfície terrestre. Aleshores els moscards tenien allà el seu cau. Almenys els crancs eren bons per menjar, millors que els crancs convencionals que viuen a la vora de l'aigua.

(És impossible afirmar si aquest darrer comentari fou fet seriosament o en broma)

-I deis que vàreu passar cinc anys d'aquesta manera?

-També vaig aprofitar per acostar-me fins a Florida a treure'm la llicència de pilot d'avioneta i vaig comprar-ne una de vella de la mateixa escola amb la qual vàrem poder visitar altres països, volar per damunt la selva amazònica i entaular relació amb diverses tribus de per allà. Vàrem passar una temporada a la sabana que hi ha al sud de Guanyana.

-Això de les tribus sembla interessant. Eren del tipus salvatge o mig contaminades per la «civilització»?

-Vàrem tenir tracte amb els «wai-wai» que fins uns anys abans havien practicat el canibalisme, però la presència de dos missioners els havia influït per deixar aquest costum i ja únicament menjaven monees. A la meua dona i jo ens oferiren un braç sencer, amb la mà i els dits corresponents, però declinàrem la invitació. En canvi no ens quedà altre remei que acceptar un glop d'una mena de cervesa que fabriquen de la següent manera: les dones de la tribu tenen el costum de rosegat entre dents molt so-

vint unes arrels blavoses que després escupen dins un cossi; aleshores hi afegeixen aigua, ho deixen fermentar i els homes s'ho beuen.

-I deis que vàreu haver de tastar aquest brebatge?

-Calia fer-ho perquè ningú se sentís insultat.

-Molt interessant...

-Sí. Vàrem aprendre bastant d'aquella gent. Per exemple, el cap de la tribu «wai-wai» afegia un onzè manament als deu que ja són de precepte: «Passi el passí, no perdis mai la calma». Va ser molt interessant, sí, sobretot per a mi, no tant per a la meua dona. Finalment, tornàrem a Mallorca.

«Durant cinc anys vaig administrar una illa del Carib: els moscards no ens deixaven viure»

-Us heu trobat mai en un mal pas durant una aventura d'aquestes?

-Volar per damunt l'oceà amb una avioneta vella i dotada d'un sol motor sempre suposa un risc, i de fet en certa ocasió per culpa d'un problema d'evaporació del combustible vam passar una mala estona, però penso que anar i venir d'Artà gairebé cada dia, com faig ara perquè visc en aquell poble, és tan perillós o més que volar.

-Abans parlàveu de què al món fa molta falta la clorofila. Al pas que anam sembla que a Mallorca aviat en quedarà ben poca...

-Per a mi el problema arranca del fet que Espanya abans era un país molt retrassat i que en molt poc temps s'ha posat al nivell dels altres econòmicament. Això ha provocat un materialisme creixent i una manca de control en l'eliminació de residus. Ha estat un gran canvi que ha ocasionat un cert descontrol només compensat per la dignitat del caràcter dels espanyols. Hem de pensar que els hotels de Magalluf, per exem-

ple, són terribles certament, però al seu moment es varen construir per fam, a partir d'una situació econòmica precària, i un pobre no pot fer les coses tan ben acabades com un milionari. Per sort això ha canviat i ara es poden permetre el luxe de fer jardins a l'entorn dels hotels i provar de millorar la imatge de Mallorca.

-Què en penseu de la «balearització», aquest terme inventat pels francesos per designar desastres urbanístics semblants als que patim a Mallorca?

-Parlar de «balearització» estava justificat fa uns anys, però no actualment, perquè les coses s'estan fent millor. Mallorca arribarà a tenir el doble d'urbanitzacions de les que ja hi ha ara, això és inevitable i no es pot aturar, però no cal preocupar-se perquè l'illa les pot absorbir.

-N'estau segur?

-És clar! Un habitant de les coves d'Altamira comentava a un altre «No podem créixer més perquè només hi ha 500 coves i ja les tenim totes ocupades», però el fet és que el creixement no es va quedar estancat per aquest motiu.

«La tribu dels «wai-wai» ens oferiren un braç de monea per menjar»

-I això és compatible amb l'equilibri ecològic?

-No. El més important és aturar el creixement demogràfic, perquè el problema no és només que cada vegada hi ha més gent sino que la gent cada vegada origina més desperdici, més residus, a causa de la societat de consum. Potser a Mallorca això sigui especialment greu, però l'home sempre troba solucions. L'home és incapaç de preveure els problemes però és prou hàbil per resoldre'ls quan es presenten. Certament els humans no saben ni poden controlar-se,

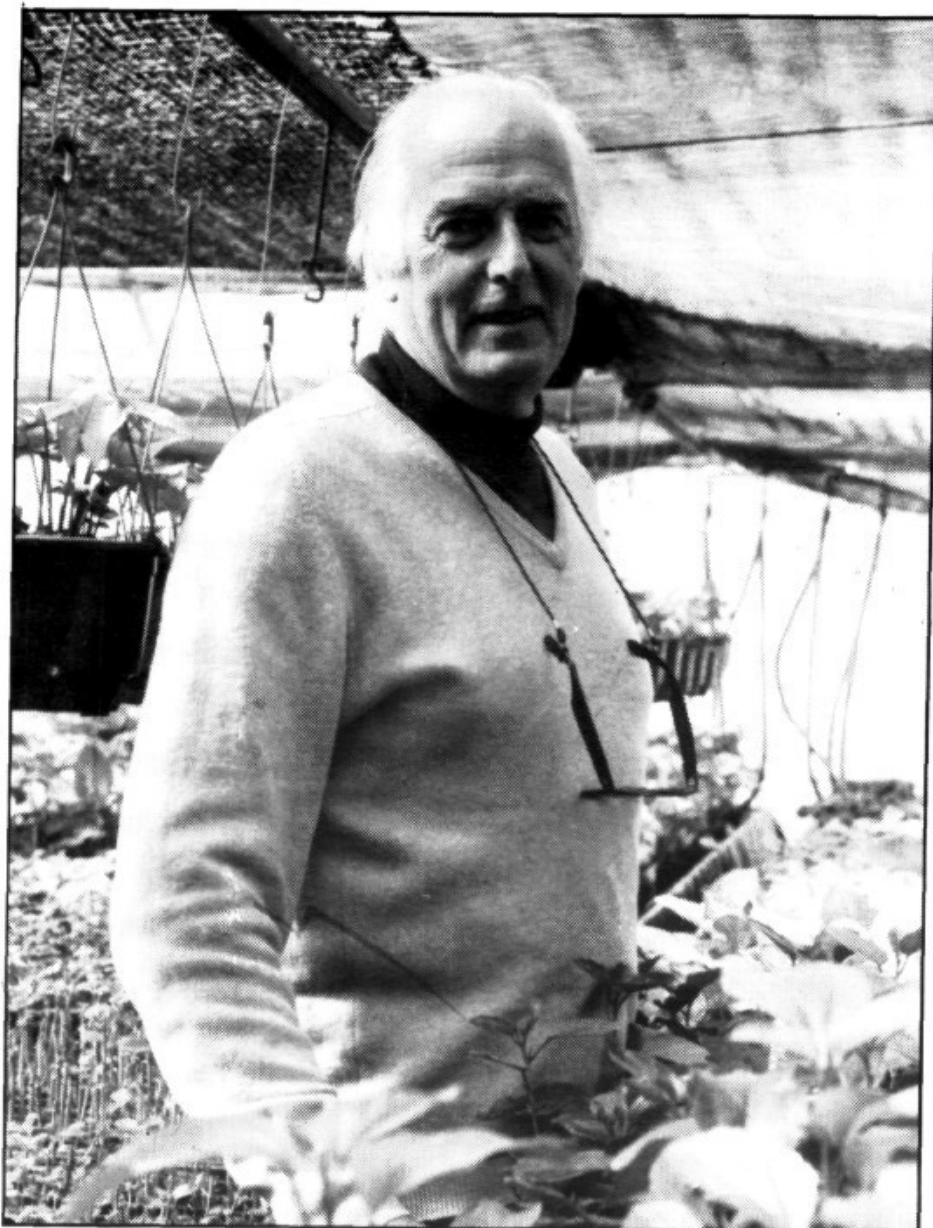
CAIXA DE PENSIONS

"la Caixa"

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30

«L'home és incapaç de preveure els problemes, però és prou hàbil per resoldre'ls quan es presenten»

Hugo Lord Latymer segueix desgranant els seus comentaris fins que la calor es fa poc suportable dins el seu cotxe perquè el sol hi pega de ple. Ha estat una experiència nova, això de fer l'entrevista dins un vehicle, i no ha resultat malament. Crea una certa intimitat que afavoreix la comunicació. Potser ho repetirem en futures edicions.

-Viviu sempre aquí o passau temporades a Anglaterra?

-Vivim aquí però cada mes o cada dos mesos viatjam a Anglaterra on hi tenc els meus fills excepte un que viu a Califòrnia. Tinc sis fills, tres de la meua primera esposa i tres de la segona.

Ens consta que Lord Latymer també viatja sovint amb el seu vaixell, perquè dies passats va ser retingut a un port del sud on justament va coincidir amb la vaga dels pescadors andalusos. El que està clar és que es tracta d'un home inquiet i d'innat caràcter aventurer. Abans de cloure l'entrevista ens parla d'un projecte seu que confia de veure realitzat prest:

-Estic a punt de publicar un llibre que porta el títol de «El jardiner del Mediterrani», que espero que també pugui arribar a l'estat espanyol. M'han fet tantes preguntes i consultes sobre el tema que finalment vaig decidir d'escriure un llibre.

-Desitjant que algun dia poguem tenir entre les mans una traducció a la nostra llengua d'aquesta obra, ens acomiadam de Lord Latymer, a qui agraïm que ens hagi concedit una mica del seu temps.

Text: Joan Serra Mercadal
Fotos: Rafel Pizà Ordines

no és possible aturar el creixement perquè això repercutiria en el nivell de vida i la gent no vol anar en carro, vol anar en BMW. Entre un verd bosc i un cotxe, el cotxe sempre guanya. Però encara hi ha un altre aspecte a considerar i és que a Anglaterra, per exemple, no veuen el sol en tot l'any, i poder venir a

Mallorca a disfrutar-lo quinze dies és molt important. A Mallorca hi troben una política estable, bons professionals del turisme, i en aquest sentit els turcs o els grecs no representen una veritable competència. Els europeus necessiten Mallorca, tenen dret a passar-hi unes vacances.

CONSPORT

AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETs - SAUNES - COMPLEMENTs

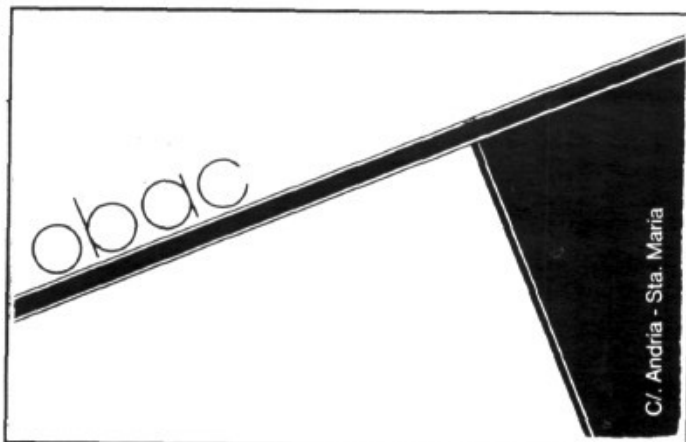
Mateu Juan Matas

DIRECTOR

Barceló i Combis, 10

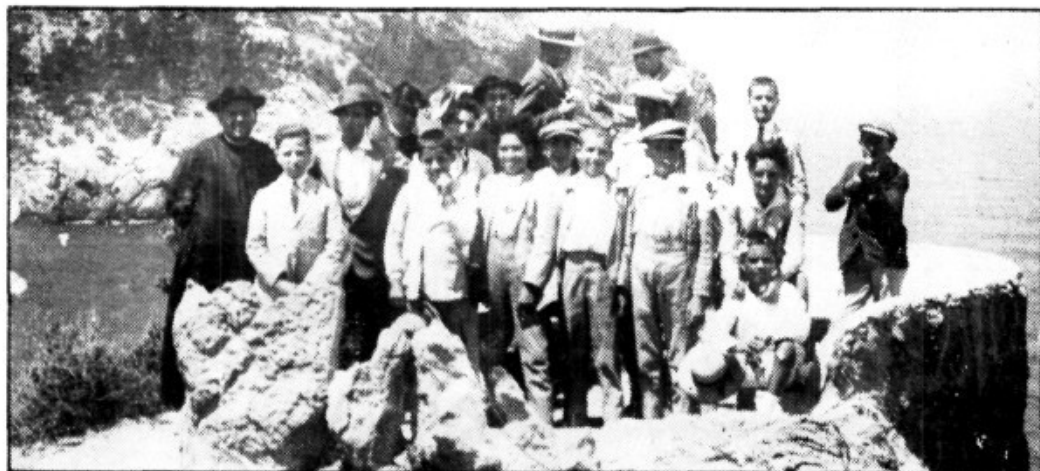
Telèfon 46 52 11

PALMA DE MALLORCA

CALAIX D'IMATGES

MIQUEL FERRER CANYELLES «CASOTES» EL MESTRE DE LES BICICLETES

Una excursió de la classe del vicari bunyoler als voltants dels anys 1920. En Miquel és el segon de l'esquerra. No hem pogut identificar els altres santamariers.

En Miquel Ferrer «Casotes», una d'aquestes persones que foren molt conegudes pel seu taller de bicicletes ubicat al Carrer Bernat de Santa Eugènia. I encara ara conegut per molta gent pel seu caràcter bromista, punyidor, per la seva alegria i rialla constants.

Nasqué el dia de Sant Pere de 1911, a una de les quatre cases que hi havia davant el Bar Espanya -que fins no fa gaire temps encara hi havia els colls de les cisternes-. Foren enderrocades durant el temps de la Guerra Civil, concretament per fer la plaça nova, aquest carrer era molt estret i gairebé no hi podien passar dos carros. Un bon disgust tengué l'avi d'en Miquel, i qualsevol no el té si t'enderroquen pels motius que sia la casa en la qual has viscut i rigut.

Anà a Escola amb el Vicari Bunyoler, que impartia ensenyança on posteriorment s'instal·là el forn de Can Ciuró -just davant la rectoria-

amb el qual hi anaven una quarentena d'al·lots, que feien competència amb els de Can Cano, coses d'al·lots. També va fer d'escolà uns sis anys.

Començà a treballar de mosso als 12 anys, a la ferreria de Can Lluís de la Vila al

Carrer Josep Calafat. En Lluís era un ferrer antic, on feien els perns i d'altres ormetjos pel camp i la llar.

Llavors als 14 anys passà a treballar al taller de bicicletes i de motocicletes de Mestre Tomeu Bofill que estava on ara hi ha el Supertres, i

arreglaven les motos i màquines davall les porxades de Can Mig. Posteriorment Mestre Tomeu traslladà el taller on ara hi ha les gomes, allà feien bicicletes, ja que en Miquel havia après molt a la ferreria, i saldava els quadres, llavors posaven el manillar i les peces que compraven a Palma.

Fou poc abans de la Guerra que obrí el seu propi taller a la carretera -just davant la benzinera de Can Recolat-, tenia un mosso, el qual se'n feu càrrec mentre ell era a la Guerra Civil per la península.

Es casà amb la filla de l'amo de la Benzinera de Can Recolat, i juntament amb ella la regentà fins als voltants de 1975, era una benzinera d'aquelles altes vermelles i manuals.

El taller el va tenir obert

Un grup d'amics als anys 30, d'esquerra a dreta (drets) Miquel Sampol, Andreu Canals, Andreu Panarer, Ricardo, desconegut, i asseguts en Miquel i Pau Cedacer.

fins a l'any 1917, l'any en què es jubilà, doncs, més de quaranta anys fent i adobant màquines, més de quaranta anys de donar un servici de reparacions i alhora una bona conversa, poques vegades sèria, sempre irònica, sempre graciosa i bromista. Durant bastants d'anys hi havia al poble tres lladres, el de Mestre Barona a devora Sa Sínia, el de Mestre Ramona per Can Colom i el seu. Eren temps, en els que la bicicleta, més bé la màquina era una part indissociable de la vida quotidiana del poble, amos i madones, llogats i mestres, al-lotea, corria amunt i avall damunt aquest artilugi de tracció humana. Passen i

de cada vegada hi ha menys bicicletes al carrer, alguns al-lots i alguna persona major, de fet sols hi ha un taller de reparació, i a més a més a temps parcial, és el de Miquel Ferrer, nebot de Mestre Miquel -aprenqué la tasca amb ell-

Els anys quaranta-cinquanta, un diumenge al carrer de Sa Vileta anant al futbol: En Perro, Jordi de Cas Sucre, Tomàs de Can Tomàs, en Miquel i en Pep de Ca na Pa amb oli.

El progrés, els canvis tecnològics, la extensió massiva dels cotxes utilitaris han matat la bicicleta, perdó la màquina. Ara tothom va en

cotxe per dins el poble, els joves als catorze anys ja tenen el motoret i aviat el cotxe, les màquines resten acaramullades, rovellades,

plenes de terenyines. Poca gent va en màquina, aviat sols quedaran els que practiquen el ciclisme. Aquí arraconam i oblidam les bicicletes, quan per Europa fa anys que els reivindiquen i fan carrils verds -d'ús exclusiu per màquines-, i quan a Barcelona es fan Bans de l'Alcaldia per promocionar les màquines.

En Miquel Ferrer, Mestre Casotes, un home rialler, alegre, amant de la broma i de les paraules iròniques, però que també parla ben en sèrio. Actualment està delicat de salut, i diu que ha perdut un poc de memòria però em sembla que gairebé s'enrecorda de tot.

El veig assegut rera una bicicleta al taller de la carretera, ple de bicicletes per arreglarades amb un cartonet amb el preu de la reparació, la taula d'eines, el calendari, ell de blau i rera les ulleres fosques una mirada alegre i la primera broma amiga, és lluny el taller, però no el record ni el seu protagonista: Mestre Miquel i les màquines.

Els anys seixanta, en plena tasca d'arreglar a posar un parxe.

ANTONI CANYELLES I RIGO «DE SA FÒNT». GLOSADOR

BIOGRAFIA

En Toni de Sa Font va néixer l'any 1871 a Sa Font de Marratxí. Era fill de Mateu Canyelles i Ramis i de Maria Rigo i Rosselló i el major de vuit germans.

De petit va poder anar molt poc a l'escola perquè com que era el major havia d'ajudar a la família: aprenqué lletra anant a les classes que feien alguns mestres d'escola, els vespres.

A més, era un home que s'interessava per saber i li agradava molt llegir la Bíblia, el Vell i Nou Testament; també era molt afecionat a escoltar «La Pirenai-ca».

A part de tot això també va ser un gran artesà per a la confecció de fabiols, un gran guitarrista i un entès del camp on hi va passar quasi tota la vida: va ser molt bon executador i empaltador.

Quant a la seva activitat com a glosador cal dir que era descendent del glosador tan famós que hi va haver durant la Inquisició: en Planiol, i cosí d'en «Cabo Loco».

En el nostre poble hi va viure la major part de la seva vida però no va ser molt afectat de glosar-hi en públic, però ho fe moltes vegades a pobles externs. Amb en «Cabo Loco» va fer un glosat, l'any 1926, a Pòrtol on hi va assistir mig poble de St. Maria, tot Pòrtol i molta gent de Marratxí. L'actuació va durar fins que el sol va ser ben alt i, de tanta gent que hi havia, els glosadors varen haver de sortir desfres-

sats per una finestra.

Es va casar dues vegades: el primer pic ho feu amb una santamariera, Na Francisca Aina Borràs i Capó, amb la qual varen tenir quatre fills.

Després de viure una temporada a Marratxí varen venir a estar a St. Maria. L'any 1914 va quedar viudo i es tornà casar: aquesta vegada ho feu amb una de Sineu que nomia Catalina Matas i Matas. Amb aquesta sineuera tengueren un fill i una fill. Varen arrendar Son Vivot Nou de Baix del Puig i l'any 1925 deixaren St. Maria i hi va anar estar d'amo. A n'aquesta possessió hi va estar 14 anys. Després va anar a estar a n'es Rafalot de garriguer.

L'any 1942 va passar els seus darrers anys fent de tant en tant qualche glosa pels que estaven a n'aquesta possessió i pels seus admiradors. Va ser aquí on l'any 1957 morí als 73 anys.

LES SEVES GLOSES

Aquestes primeres gloses han arribat a les nostres mans gràcies a Madò Maria Creu, de ca'n Velós. Aquesta padrineta ja té vuitanta-nou anys i sempre ha estat coneguda pel seu bon humor i per la quantitat increïble de cançons, tonades i gloses que encara conserva en la seva memòria. De l'amo de «Sa Font» coneix algunes gloses i fets de la seva vida perquè era veinada seva a Marratxí, encara que actualment resideixi a Santa Maria.

Les gloses no li surten d'una tirada. Al principi deia

que no se'n recordaria, però al final, mirau quantes ni vengueren a n'es cap. Mos contava que sense més ni manco, una paraula, un fet, li pot fer recordar una glosa, una cançó, i sense pensar-s'ho dos pics la diu.

Les tres primeres, encara que és atrevida, no agosava dir-les i mig rient ens deia: a

n'aquesta no l'heu d'escriure. Però noltres no vàrem poder resistir sa tentació:

Sant Antoni gloriós
es factat de faves crues
i qual és de voltres dues
qui té es betlem més hermós.

Es capellà qui em casà
quan va veure sa núvia
diu: recristor si la tenia
es vespre per ressopar!

Es meu homo m'ha tupada
i m'ha fet lo que ha volgut
però jo l'he fet banyut
i me som rescabalada.

Jo me'n vaig a fora porta
a fer volar es gorrió
es meu vola i es teu no
perquè té una ala torta.

Com es veu les dues primeres fan referència a personatges religiosos i en té algunes més on quasi sempre són tractats des d'un punt de vista satíric i humorístic.

Madò Maria i Madò Jerori sabatera ens varen contar aquestes dues. La primeva va fer la seva primera dona; ella festejava un sabater i com

Fusteria

Martorell

Taller:
Bartomeu Pasqual

Tenda:
Carrer Llarg, 89

que l'amo en Toni la volia digué:

Francinaina un sabater
només sap fer tacons
i jo se tomar brancons
pes rodó de s'ametller
i llavors també se fer
de ses roques rebassons
per torrar botifarrons
tu i jo es dijous llarder.

Ses collidores de Son
Vivot li varen dir a l'amo en
Toni que si els dia a sa festa
li farien uns calcetins, però
no els hi feren i les digué
aquesta:

Al-lotes passau-ho bé
i cuidado als maneguins
espolsau-vos els dematins
sa roada lo primer.

Déu faci que l'any que ve
vegem el dijous llarder
tots fent feina aquí dedins,
emperò de calcetins
que voltros m'heu de fer,
d'això no me'n riuré.

Quan va estar de garriguer
a n'es Rafalot, els etsecaia-
dors duien vi quan qualcú
feia festa. Per Sant Antoni hi
va haver un, que no va dur
vi dient que ell feia festa en
sa nit. Però per Sant Josep
tornaren dur vi; en Tià va
posar el tassó el primer.
L'amo en Toni no ho pogué
aguantar i li sortí aquesta
glosa:

Per Joseps molts d'anys de
vida

salut, força i delit
i en morir-se es seu llit
que fos es torno de Maria
i una altra cosa voldria
i que me fos accedit
que es qui fan festa en sa nit
no puguin beure de dia.

Compongué també una de
les cançons que es cantaven
la segona Festa de Pasco
amb el «Deixen lo dol»:

L'amo si veis que no plou
d'això no heu d'estar enfadat
sofriuh-lo amb humildat,
que Jesús va esser entregat
al tribunal de Pilat
i en el Calvari enclavat
i de la creu davallat
posat dins un llençol
Sa mare sense consol

el tenia a n'es costat,
i ara ja ha ressucitat
més resplendent que el sol
Deixen lo dol...

Cada any el dia de Nadal
convidava fills i filles a
dinar, i, un any abans de
morir els digué:

Contents menjau i beveu
que així content jo estaré
que si veniu l'any que ve
pentura no em trobareu
si em cridau no respondré
i es camí que jo faré
voltros també el fareu.

Maria Canyelles
Francisca Mas
Margarida Sans
Antònia Soler

PERRUQUERIA

HISTÒRIA DE LA PERRUQUERIA SEGLES XVII-XVIII

Aspectes generals.- París, en el segle XVII és el cor d'Europa. França impulsa i popularitza l'art de la perruqueria.

Característiques del pentinat.- Gran monumentalitat en el pentinat, les dames s'han d'ajenollar per pujar a les carrosses. Es mescla amb el cabell, les gasses, les joies, plomes, flors i fruites... fins a maquetes de vaixells i castells.

Els cabells blancs fan furor a la França cortesana. Homes i dones empolven el seu cabell natural i les seves pomposes perruques.

Aportacions professionals.- Són vertaders artistes en la confecció de perruques i per arissar el cabell de les mateixes, l'enrevolten amb tubs cilíndrics que després li donaven colors dins forns de pa. Amb aquesta tècnica més endavant sorgirà la permanent en calent. La pols blanca que empraven per co-

lorar el cabell era una mescla de talc i amidó.

SEGLE XIX

Aspectes generals.- La revolució francesa imposa la senzillesa i la naturalitat. La revolució industrial accelera el ritme de vida obligant a optar per la simplicitat i la comoditat en el pentinat.

Característiques del pentinat.- En aquest segle s'entrecruen temps en els que es pretén imposar el recercament sense massa èxit. La carrera de la moda tendeix cap a la senzillesa i al final del segle les perruques, bisonys i postissos dormen el somni de l'oblit.

Aportacions professionals.- Gran força dels perruquers a casa. L'aigua oxigenada apareix l'any 1867, el que representa un considerable progrés front a velles receptes abrasives. A finals de segle apareixen els primers colorants sintètics.

Miquel Sastre
Perruquer

MIQUEL SANTANDREU

*Vespinos - Mobylettes
*Moto-serra ECHO
*Moto-cultor PIVA
*Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

Viver HORTUS

La major exposició de Mallorca
de plantes ornamentals

Cami de Ceanegra s/n. - Tel. 62 02 79

LA TROBALLA DE HERZFELD

La vida, la casa al camp, té nombrosos avantatges i inconvenients, si les analitzam aïlladament, tranquil·litat, incomunicació, veim que tant poden estar a la banda d'avantages com a les dels inconvenients. És a dir, que són condicions en doble polaritat i que el signe depèn de les persones, condicions i l'època.

Els estrangers que s'estableixen al poble ho fan sobretot a fora vila, i creim que cerquen aïllament i tranquil·litat, el matrimoni de jubilats alemanys, Gotfried i Marianne Tourneur que ocupa aquesta casa des Serral, malgrat també visquin al camp, ens fan a saber que es volen relacionar i integrar amb el poble, cada mes compren la nostra revista, encara que els costa entendre-la i s'esforcen per no ésser tan forans, estan en obligat contacte nominal, amb el seu país, emperò viuen i volen viure a Mallorca, són excursionistes i bons coneixedors de tota Mallorca i especialment de la Serra.

No vaig ésser capaç de que m'explicàs com són les cases a Alemanya, emperò sí i de molt bon gust, com és la seva aquí.

La sala és molt gran, està al segon aiguavés i gràcies al mobiliari, està separada en dos llocs, un ens recorda una te-

rrassa, amb unes cadires que pareixen de bova i l'altre tancada pels mobles alemanys i més confortable, l'aparell de música, la televisió amb videoteca inclosa, fan d'aquest carregat racó, el lloc ideal per estar amb els seus amics, fitxau-vos que no hi ha làmpara al sostre i per tant al vespre, la sala només està il·luminada per les làmperes de peu.

El menjador i la cuina són pràctics i significatius, una cuina moderna i petita a on tot està a mà i sol hi ha lloc per treballar, crec recordar que no hi havia, ni una sola cadira, necessàriament just al devora, el petit menjador, l'única finalitat que té és la de menjar, taula i cadires copen tot l'espai.

Per tota la casa hi ha estores per terra, recordant així el fred alemany «el trispol és molt fred ens diu Marie-Anne».

Al pis, el dormitori es grandíol amb un bany interior i un gran armari empotrat, el llit directament importat del seu País «a la nostra edat no convé canviar de llit, ens comenten».

Escudellers amb llibres i mobles molt sencills omplen la cambra, ens crida l'atenció l'estanteria de canya i bova que és utilitzada per posar els jerséis, donant una nota de color inusual a l'habitable, reparau altre cop les lamparetes practiquís-

**VIVERS
SANTA
MARIA**
SAT 7117

Carretera de Bunyola, Km. 1

Telèfon 14 00 41

PERRUQUERIA D'HOMES

CA'N MOREI

AL SEU SERVEI

Paborde Jaume, 13

simes del capçal del llit, perquè tornen a ser els únics llums, no havent-hi com a la resta de la casa, làmpara penjada pel sostil.

Ja sortint ens fixam en l'entrada, saturada d'elements decoratius, de moltes bandes del món, dels seus viatges pel món, d'Amèrica, d'Àsia, d'Àfrica i fins i tot de qualque illa prop d'Oceania, han viatjat molt, emperò ara es troben molt bé aquí i no fan comptes tornar a viatjar massa.

Passejant pel cuidadíssim jardí, reparam en el bon estat de la façana, és bo de veure que són jubilats i dediquen molt de temps a la casa. Ens acomiadam parlant de l'inturable unificació Alemanya, ells són de Herzfeld (Westfanlen) i ens diu que per uns quilòmetres, el seu poble, no fou de la República Democràtica.

Pere Calafat
Fotos: Rafel Pizà

EL CORO PARROQUIAL

El coro parroquial acompanya les celebracions litúrgiques més importants. Sabem que el coro de la nostra Parròquia ha passat per diferents etapes a través dels anys. Ara mateix el formen un grup de gent major-homes i dones-, que segurament tots coneixem. Per sobre una mica més d'aquest coro actual i del què ha estat en els anys anteriors, varem mantenir una llarga conversa amb en Gabriel Joan, un bon coneixedor d'aquest tema, ja que la seva afició per la música el va portar, ja de ben jove, a formar part d'ell, sense abandonar-ho en cap moment. Gràcies a les seves dades hem pogut realitzar aquest article.

ELS INICIS

Desconeixem amb exactitud si abans de l'any 1920 hi havia qualque coro parroquial organitzat. Les misses es cantaven en llatí. El capellà cantava davant i el poble repetia el que l'oficiant cantava. Segurament devien esser les monges i les nines que instruïen, les encarregades de contestar acompanyant el poble.

Devers l'any 1920 va arribar de vicari a la Parròquia, D. Antoni Rosselló, de Bunyola, qui va organitzar el que podem considerar primer coro parroquial, format per dones, encara que ocasionalment també hi anaven homes. Cantaven només a les celebracions importants.

L'any 1927 va venir a Santa Maria el Pare Bartomeu Reynés, qui va consolidar el coro ja existent. Va ser en aquests anys quan es va recuperar al nostre poble la tradició de cantar Sa Sibil·la la nit de Nadal, tradició que afortunadament no s'ha interromput de llavors ençà.

ELS ANYS DE LA GUERRA

Devers l'any 35 va arribar D. Guillem Parets -ecònom-. Era molt bon músic, i ja se'n va preocupar de reorganitzar-ho i de donar-li una bona empenta. Hem de recordar que eren els anys de la guerra.

El coro devers el 70, acompanyat pels «Vulcanics», cantant al Convent. Els dirigeix D. Pere Fiol.

SALÓ RECREATIU

ES CAMI

Obert de 12 a 24 hores els dies feiners
i de 10,30 a 24 els dissabtes, diumenges i festius

Bernat de Santa Eugènia, 17 - SANTA MARIA

**SA
GERRERIA**
CERÀMICA SERRA

Carretera d'Inca
Tel. 62 01 71

ra. La gent havia tornat molt piadosa i assistia en gran nombre a les celebracions religioses.

ELS ANYS QUARANTA

Al principi de la dècada dels 40, hi havia dos coros; el de la Parròquia, femení, i el del Convent, format només per homes, impulsat per un seglar, en Joan Joan.

Va ser en aquests anys quan es va començar a cantar al Convent, en el moment del davallament per Setmana Santa, el «Miserere» de D. Antoni Sancho, una peça a 4 veus, que de llavors ençà s'ha seguit interpretant any rera any (actualment a 2 veus), essent un moment molt emotiu per a tots els integrants del coro actual.

Des de l'any 44 fins al 49, coincidint amb l'estància al nostre poble del capellà D. Joan Ferrer, de Consell, es va viure un bon moment pel coro. Aquest capellà era molt bon músic (va cantar amb l'Escola Cantorum de la Seu). Va unificar els dos existents, formant un sol coro mixte. Biel «Feliu» se'n recorda que varen cantar a la primera missa que va dir el capellà local Gabriel Bestard, escollint per aquesta ocasió una missa de Perossi.

LA DÈCADA DEL CINQUANTA

L'any 1950 va arribar de

Coral actual, davant el portal del Convent. D'esquerra a dreta hi ha: Francisca Coll, Maria Juan, Rosa Crepí, sor Mercedes, Biel Feliu, Apolonia Canals, Miquel Coll, (el Pare Martorell -compositor-), Margalida Mesquida, Joan Dolç, (Miquel Gayà -poeta-), Miquel Oliver, Joan Grau, Sebastià Sampol, Llorenç Sans, i el Pare Capó -vicari del Convent-. Manquen en aquesta fotografia quatre components: Antònia Grau, Apolonia Crespi, Maria Fuster i Paquita Colombàs.

rector a Santa Maria D. Miquel Rosselló. Era un bon músic, però no va impulsar massa el coro. L'anterior s'havia anat esvaint, i el nou rector va formar un coro infantil, que va aguantar tota la dècada. Des de l'any 53 ho va dirigir D. Pedro Munar, de Sencelles, que havia vingut com a Vicari de la Parròquia. Era un bon músic, i va aconseguir que els al·lots assolissin un bon nivell.

L'any 1957 va venir de vicari al Convent, D. Pedro Torres. No era músic, però va lograr reunir un grup d'homes que anaven a cantar a la missa de les dotze tots els diumenges. Gabriel Joan era un d'ulls, i ens comenta ben orgullós que avui en dia encara cada diumenge, un

quants, van a cantar a missa de dotze.

1961-65: EL MILLOR MOMENT

Devia ser l'any 1961 quan va arribar com a vicari de la Parròquia D. Francisco Bonín, de Sa Pobla. Era molt bon músic i tot d'una va unificar el coro d'homes del Convent amb les al·lotes més joves de la Parròquia. I amb l'incorporació d'alguna altra dona major, aconseguí formar un coro mixt ben conjuntat. Assatjaven dos cops per setmana i foren els anys en què assolí un nivell més alt, cantant composicions clàssiques, moltes d'elles a 4

veus. Endemés de les celebracions religioses, varen fer altres actuacions, com un concert radiat a través de radio Popular.

D. PERE FIOI

De l'any 65 a l'any 72, el responsable del coro va ser D. Pere Fiol, vicari des Convent. No era bon músic, però hi tenia molta d'afició. El cor mixt havia decaïgut, però així i tot es feren coses interessants, com quan amb el grup musical Vulkanics, es cantaren unes quantes misses, emprant els instruments més moderns del moment; guitarras, orgue...

LA DÈCADA DELS

Joan i Maria

PERRUQUERS

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81

CONFECCIONS

VICÈ

MODA JOVE

SETANTA

L'any 72 ò 73 se'n va anar D. Pere Fiol, quedant en Miquel Bibiloni «Neo» i en Gabriel Joan amb moltes ganes de seguir endavant. Reuniren un bon grup de nines de l'escola i varen seguir cantant peces més senzilles, normalment a una sola veu.

ELS VUITANTA: EL CORO ACTUAL

A principis dels anys vuitanta s'integraren En Llorenç Sans i en Miquel Oliver, que toquen la guitarra, juntament amb altres persones majors. A poc a poc les nines s'anaren despenjant, quedant constituït tal com ho està, en l'actualitat.

El formen 18 persones. Assatgen tots els dimarts a vespre, a la Parròquia. La direcció és col·legiada, i combinen les peces més clàssiques amb altres de modernes. S'acompanyen de guitarres en les cançons més rítmiques i també empren l'orgue elèctric. Canten a les celebracions religioses més importants i als funerals. No solen fer altres actuacions, a no ser casos molt concrets, com va ser la festa de Cas Metge Rei.

Volem acabar aquest reportatge fent esment a l'orgue que hi ha a la Parròquia. En Biel ens comentà que fins devers l'any 60 es feia ser-

El coro infantil, l'any 1979.

vir. No és un gran orgue, però actualment està molt deteriorat. Ens demanam si no

seria interessant intentar, a través d'algun ajut oficial, la seva restauració, que fa uns

anys es va pressupostar en dos milions de pessetes.

R.C.

VINS RUBI

ELABORACIÓ PRÒPIA

Celler:
Bartomeu Simonet, 4 - Tel. 62 00 68

Tallers d'Automòbils

Martín Cañellas Ferrando

REPARACIÓ DE AUTOMÒBILS EN GENERAL
—ESPECIALITAT EN RENAULT—

TALLER
AUTORIZAT

BENDIBERICA

**VENDA
D'AUTOMÒBILS**

Bernat Sta. Eugènia, 71
(Ctra. d'Inca)

Tel. 62 06 74 SANTA MARIA DEL CAMÍ

FUTBOL

MARCADORS

ALEVINS 2ª REGIONAL «A»

Sta. Maria, 2-Búger, 0

Alcúdia, 3-Sta. Maria, 2

1.Murense	18	16	0	2	65	13	32	16
2.Atl. Alaró	19	15	1	3	81	29	31	13
5.Sta. Maria	19	8	3	8	32	37	19	-1

INFANTILS 2ª REGIONAL «A»

Son Sardina, 2-Sta. Maria, 0

Sta. Maria, 0-Soledad, 2

Jornada de descans.

1.Pollença	20	15	4	1	93	15	34	16
2. Pto. Pollença	19	15	3	1	26	17	33	13
9. Sta. Maria	19	6	5	9	38	49	17	-5

JUVENILS 3ª REGIONAL «A»

Jornada de descans

NO TENIM CLASSIFICACIONS

AMATEURS 2ª REGIONAL

Sta. Maria, 0-Sta. Eugènia, 0

Juv. Sallista, 0-Sta. Maria, 2

Valldemosa, 3-Sta. Maria, 2

Sta. Maria, 2-Ferriolense, 1

1. Barracar	25	17	5	3	66	35	39	13
2. Consell	25	17	1	7	39	19	35	11
9. Sta. Maria	25	10	8	7	43	33	28	2

FLASH ESPORTIU

- En Toni Noguera president del C.D. Sta. Maria m'informa que ja s'han duit a terme la majoria de reformes que el club havia sol·licitat a l'ajuntament per tal de millorar les instal·lacions esportives del camp municipal. Aquestes millores es referien fonamentalment en arreglar la xerxa metàl·lica que hi ha al darrera d'una de les porteries, arreglar els vestuaris i tancar amb una petita paret els voltants del camp de futbol per evitar que la terra del camp se'n vagi amb el vent. Malgrat aquesta darrera no s'ha duit a terme, esperam que haviat quedat tot arreglat.

- També m'informa que s'han comprat xandals per a les categories alevins i infantils, i que encara no els han donat els jugadors per motius de tallatge, pareix ésser que la talla més grossa no anava bé el més petit dels infantils.

- En Xisco Grimalt va sufrir una petita lesió en el darrer partit que el Sta. Maria amateur va disputar contra el Valldemossa, quan va xocar amb el porter de l'equip contrari. Esper que es recuperi aviat i que el proper partit estigui en condicions de poder jugar. Aquest any el Sta. Maria no ha tengut sort amb les lesions.

- He escoltat rumors de què en Tomeu Mestres, veterà jugador del C.D. Sta. Maria pensa deixar el futbol en actiu a final de temporada. I per despedir al brau defensa santamari, el club pensa fer-lu un partit d'homenatge ni més ni menys que amb el Mallorca de primera divisió. Si això no fos possible casi segur que seria el Mallorca Atl. qui jugaria contra l'equip de Sta. Maria.

- L'equip benjamin del Sta. Maria compta en les seves files, amb un parell de jugadors que prometen ésser bons jugadors amb el pas del temps. Ara només hi ha un perill, i és que els equips forts de Palma com pugui ésser La Salle, C.I.D.E. o Mallorca, els fitxin pels seus equips. Això no seria res d'extrany, doncs poc futur els hi espera en el seu actual Club (malgrat això no agradi a més d'un) que no compta (fins aquestes dates), de medis adequats per formar bons jugadors. Aquestes paraules són fortes, però ja és hora de què es comenci a fer qualche cosa per posar-hi remei. En els pròxims números de COANEGRA, i perquè no puguin dir que és molt fàcil criticar, intentaré explicar des del meu punt de vista com es pot arribar a tenir un club en el que els jugadors que com ara els del benjamí, s'ho haguin de pensar per anar als equips palmesans quan aquests els vulgin fitjar. Això no vol dir que si un al·lot és tan bo, no hi pugui anar, però quan fos l'hora d'acabar la seva etapa com a juvenil (17 ò 18 anys), tengués l'opció d'anar a jugar com a mínim a Preferent i amb l'equip del seu poble.

Tot això que he dit es pot aconseguir, i sinó mirau tots els equips que juguen a 3ª o a Preferent que tenint fins i tot menys habitants que Sta. Maria (alguns més), ho han aconseguit:

CARDASSAR, ARENAL, LLOSETENSE, ESPORLAS, ALARÓ, MONTUÏRI, MARGARITENSE, SES SALINES, SANCELLES, ESCOLAR, ETC.

Aquest tema té molt per xerrar i no vos perdeu el proper número perquè valdrà la pena llegir-lo. Descobrir, no descobriré res, però recordaré com es pot fer per arribar a tenir un gran Sta. Maria, això sí, amb l'ajuda de tots, inclut afició i ajuntament.

Josep Escobar

Neteja de pous negres

Pastor

Tels. 62 04 49 - 62 08 47
Prolongación Mesquidas s/n. 2º - 1ª.

Santa Maria

ENTRE FOGONS

OUS NEVATS DE PASQUA

Aquesta és una recepta per fer i menjar a qualsevol moment, pels qui li agraden els dolços. Però, com ens explica na Maria Serra, a ca seva des de fa cinquanta anys la fan per Pasqua amb els blancs d'ou que han quedat després de fer els tradicionals rubiols. És una bona manera de aprofitar-los.

INGREDIENTS:

-5 blancs d'ou	-crema de flam
-3/4 de litre de llet	-sucre cremada
-1 cullerada de sucre	-canyella
-1 tros de clovella de llimona	

PREPARACIÓ:

Pujam els blancs d'ou a punt de neu. Posam a dins una greixonera la llet, la sucre i la clovella de llimona. Quan bull hi anam tirant cullerada d'ou, les giram i les treim. Les posam dins un colador perquè deixin anar la llet. Repetim l'operació fins que quedi ou.

Ho col·locam dins una palangana, ho regam amb la crema de flam i el sucre cremat sense que quedi tapat, per acabar ho adornam amb canyella.

Se serveix tant al natural com fred.

M.C.

S'ARC

F O T O G R A F I A

Miquel Rosselló Amengual
Pl. Hostals, 22 - Tel. 14 01 05

BOUTIQUE

NOVA GENT

SANTA MARIA

CADA DUES SETMANES, RENOVACIÓ D'EXISTÈNCIES
DISSABTES HORABAIXA OBERT

Bernat de Santa Eugènia, 87 - Tel. 62 01 33